

4 Beleidsmatig kader

Iedere provincie heeft haar eigen beleid. In dit hoofdstuk beschrijven we het beleidsmatig kader voor het beheer van ganzen zoals dat per provincie is vastgesteld.

Het beleid van provincies voor de fysieke leefomgeving wordt op hoofdlijnen beschreven in een provinciale omgevingsvisie. De verdere uitwerking van die visie vindt plaats in programma's. De specifieke regels staan uiteindelijk in de omgevingsverordeningen en de beleidsregels. Het beleid wordt continu gemonitord en geëvalueerd, bijgesteld en geactualiseerd op grond van de nieuwste inzichten. Zo schrijft bijvoorbeeld elk nieuw college van Gedeputeerde Staten een coalitieakkoord waarin wordt aangegeven waar de komende jaren de focus zal liggen.

Provincies beschikken vanuit de Omgevingswet over verschillende instrumenten. Er zijn vergunningvrije regelingen (de vrijstellingen zoals die onder de Wnb golden), mogelijkheden voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit (de ontheffingen zoals die onder de Wnb golden) en het geven van een opdracht voor het bestrijden van verwilderde dieren of exoten. Omdat het beleid van de provincies is gemaakt in de tijd dat de Omgevingswet nog niet van kracht was zie je dit niet terug in de teksten.

Iedere provincie heeft haar eigen ontheffingen, opdrachten en vrijstellingen. Een overzicht hiervan is te vinden in Bijlage 3.

4.1 Provinciaal beleid Flevoland

De provincie Flevoland heeft geen specifiek beleid ten aanzien van ganzen.

Coalitieakkoord provincie Flevoland

In het coalitieakkoord provincie Flevoland 2023-2027 is het volgende opgenomen met betrekking tot ganzenbeheer (Provincie Flevoland, 2023):

“Met omringende provincies werken we aan een gezamenlijk plan om overlast en (landbouw-) schade door ganzen te verminderen”.

4.2 Provinciaal beleid Noord-Holland

Omgevingsverordening NH2022

Artikel 3.15, derde lid van de Wnb biedt Provinciale Staten de mogelijkheid om bij verordening soorten aan te wijzen die niet reeds landelijk zijn aangewezen, niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in hun provincie schade veroorzaken. In de artikelen 4.7, 4.8 en 4.10 van de Omgevingsverordening NH2022 is benoemd van welke verbodsbepalingen mag worden afgeweken voor de in de bijlage 5A, 5B en 5C van de verordening opgenomen soorten. Voor dit faunabeheerplan zijn artikel 4.7 (nestbehandeling) en 4.8 (doden) van toepassing (Tabel 1).

Tabel 1: Provinciale vrijstelling van de provincie Noord-Holland. Welk middel mag voor welke soort worden toegepast.

Artikel 4.7 (bijlage 5a) Nestbehandeling	Artikel 4.8 (bijlage 5b) Doden
Brandgans	Brandgans
Grauwe gans	Grauwe gans
Kolgans	Kolgans
Verwilderde en hybride ganzen	Verwilderde en hybride ganzen

De grauwe gans, brandgans en kolgans zijn opgenomen in de Omgevingsverordening NH2022, waarmee het grondgebruikers onder meer wordt toegestaan om deze soorten, met gebruikmaking van meerdere middelen en methoden, te doden. Het jaarrond uitvoeren van nestbehandeling bij deze soorten is op grond van de verordening ook toegestaan.

Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland

In de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland van 6 september 2016¹ zijn de bevoegdheden uitgewerkt die met de invoering van Wnb, die inmiddels is opgegaan in de Omgevingswet, bij Gedeputeerde Staten zijn belegd. De beleidsregel vormt een samenhangend stelsel met de overige verordeningen en beleidsregels die zijn geschreven onder de Wnb. In de beleidsregels is een aantal eerdere provinciale beleidsdocumenten samengevoegd met betrekking tot ganzen, te weten: de Flora- en faunabeleidsnota (vastgesteld in 2007), en het Uitvoeringsbeleid Ganzen (vastgesteld in 2014). Deze beleidsdocumenten zijn met het inwerkingtreden van de huidige beleidsregel op 1 januari 2017 ingetrokken.

Artikel 5 en 6 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland beschrijven algemene toetsingskaders voor het verlenen van ontheffing bij schade aan belangen. In artikel 8 tot en met 11 is het provinciale beleid bepaald aangaande ganzen in Noord-Holland. Artikel 8 beschrijft specifiek de regels omtrent populatiebeheer van ganzensoorten. Aanvragen worden aan deze artikelen getoetst.

Over de inzet van de beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland is het volgende omschreven:

"De omvang van de populaties van de jaarrond verblijvende ganzensoorten grauwe gans, brandgans, Canadese gans en kolgans, alsmede de overvloedige aanwezigheid van agrarische bedrijven die voor deze soorten aantrekkelijke gewassen verbouwen, maken het aannemelijk dat de komende jaren in de gehele provincie belangrijke schade aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen zal blijven optreden. Daarom achten GS het noodzakelijk om populatiebeperkende maatregelen toe te staan op deze jaarrond verblijvende ganzensoorten."

Over het beheren van verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen is het volgende omschreven:

"Om genetische vermenging van ganzensoorten tegen te gaan, wordt een minimale stand nagestreefd van verwilderde gedomesticeerde ganzen en hybriden."

Maatregelen ganzenfoeragegebieden

Nederland speelt een belangrijke rol in de opvang van ganzen die tijdens de winter van noordelijker Europese gelegen gebieden naar het zuiden trekken. Daarom hebben de Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland naast de Natura 2000-gebieden ook speciale foerageergebieden aangewezen. Een evaluatie in 2014 heeft bevestigd dat deze foerageergebieden op de juiste locaties liggen en groot genoeg zijn om effectief te zijn. Deze foerageergebieden bieden bescherming en voedsel aan trekganzen, zoals grauwe ganzen, kolgansen, brandganzen en rotganzen, zodat ze voldoende kracht kunnen opdoen voor hun terugkeer. Binnen de begrenzing van deze foerageergebieden is afschot ter ondersteuning van verjaging op grond van de Omgevingsverordening Noord-Holland niet toegestaan, en is vergunningvrije schadebestrijding ook niet mogelijk. De landelijke vrijstelling is hier bruikbaar (artikel 4.8 Omgevingsverordening NH2022). Deze regels

¹ Versie 30-04-2021.

gelden voor de periode waarin Nederland als overwinteringsgebied wordt gebruikt door deze ganzensoorten.

Maximale aanvaardbare schade

Het faunabeleid van de provincie Noord-Holland heeft als doel om diersoorten op een duurzame manier te beheren. Dit betekent dat er een langetermijnplanning wordt gehanteerd om de schade die deze dieren aanrichten te beperken tot een niveau dat door de samenleving acceptabel wordt geacht.

Op 24 mei 2014 zijn er specifieke schadebedragen vastgesteld voor de grauwe gans en de brandgans in relatie tot landbouwschade. Voor de grauwe gans werd het referentiejaar 2005 gekozen, omdat de getaxeerde schade gerapporteerd door BIJ12 na dat jaar aanzienlijk toenam. Voor de brandgans werd het schadeniveau voor het eerst als maatschappelijk aanvaardbaar beschouwd in 2011, omdat de brandgans pas vanaf dat jaar belangrijke schade begon te veroorzaken. De specifieke niveaus van maatschappelijk aanvaardbare schade werden in 2005 voor grauwe ganzen en in 2011 voor brandganzen gedefinieerd door BIJ12. Zie Tabel 2 voor het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau voor de provincie Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2014).

Tabel 2: Streefstanden en het maatschappelijk aanvaardbaar schadeniveau in de provincie Noord-Holland. Vastgesteld in 2014.

Soort	Streefstand (standganzen)	Streefstand (broedparen)	Totale schade per jaar	Schade in de zomerperiode	Maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau
<i>Brandgans</i>	7.300	1.800	€ 211.569	€ 34.846	€ 54.286
<i>Grauwe gans</i>	15.000	3.900	€ 356.230	€ 95.186	€ 121.290
<i>Canadese gans (grote en kleine)</i>	1.600	400	€ 32.265	n.v.t	n.v.t
<i>Kleinste Canadese gans</i>	0	0	€ 50.225	n.v.t	n.v.t
<i>Kolgans</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t	n.v.t

Coalitieakkoord provincie Noord-Holland

In het coalitieakkoord van de provincie Noord-Holland 2023-2027 is het volgende opgenomen met betrekking tot ganzenbeheer (Provincie Noord-Holland, 2023):

"Toereikend faunabeheer is van groot belang. De provincie neemt het initiatief om beleid op te stellen en kaart deze problematiek waar nodig aan bij het Rijk.

De ganzenpopulatie zorgt voor enorme schade aan landbouwgewassen en natuur. Deze periode zetten we daarom alles op alles om de ganzenpopulatie te verminderen. Met betrokken partijen maken we een actieplan dat toewerkt naar gecoördineerde preventie, minder schade, betere informatie over nut en noodzaak van bestrijding en een eerlijke, haalbare tegemoetkoming. Preventieve maatregelen en diervriendelijke bestrijding vormen het zwaartepunt van het actieplan. Het doden van ganzen wordt alleen ingezet als er geen andere oplossingen meer zijn. Als er gedood moet worden, heeft vergassen de voorkeur, omdat dit minder stress bij de dieren veroorzaakt. Het afschaffen van de winterrust op boerenakkers wordt als proef opgenomen in het actieplan.

Als in 2025 een substantieel dalende trend in de ganzenschades en -populatie uitblijft, wordt in 2026 een brede evaluatie uitgevoerd op hoe het faunabeheer functioneert, welke kaders daarvoor gelden en hoe het georganiseerd is. Zolang de populatie niet is teruggebracht, wordt het eigen risico verlaagd tot 5%.”

Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol

Gebleken is dat met name ganzen (maar ook andere vogels) een bedreiging vormen voor de vliegveiligheid rond Schiphol. Daarom heeft het ministerie van Infrastructuur en Milieu (inmiddels ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) in 2012 het initiatief genomen een convenant op te stellen met de provincies Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland, KLM, Schiphol, de gemeente Haarlemmermeer, het ministerie van Defensie, LTO, de Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland. Doel van het convenant is het voor de vliegoperatie op Schiphol jaarlijks reduceren van het risico op botsingen tussen vliegtuigen en vogels met daarbij specifiek aandacht voor risicovolle soorten. Daarmee wordt de aanpak van vogelaanvaringen in samenspraak met andere betrokken partijen uitgebreid tot voorbij de grenzen van het Schipholterrein.

Exotenbeleid (nijlgans en Indische gans)

De nijlgans en de Indische gans zijn verwilderd gedomesticeerd en zijn daarom onbeschermde exoten. Verjaging/verstoring en nestbehandeling zijn daarom zonder ontheffing of aanwijzing mogelijk. Verjaging met ondersteunend afschot is mogelijk onder aanwijzing. Bij populatiebeheer anders dan nestbehandeling zijn vangacties mogelijk zonder ontheffing of aanwijzing. Voor afschot is een aanwijzing nodig, tenzij het een verwilderde gedomesticeerde gans betreft of een hybride hiervan. Deze vallen onder de ontheffing en/of aanwijzing voor de grauwe gans.

4.3 Provinciaal beleid Utrecht

NB De Provincie Utrecht heeft nieuw beleid in voorbereiding. Zodra dit beleid is vastgesteld zal dit plan aangepast worden op de nieuwe werkelijkheid. [Hier](#) vindt u het ontwerp omgevingsprogramma Faunabeleid en monitoring.

Natuurvisie provincie Utrecht 2016; ganzenrustgebieden

Ganzen zijn beschermd maar komen in grote getalen voor in de provincie Utrecht. Om schade te beperken is het onder voorwaarden toegestaan om ganzen te bestrijden. Om te komen tot een evenwichtig faunabeheer aangaande de ganzenproblematiek heeft de provincie Utrecht ganzenrustgebieden aangewezen, deels gelegen in Natuurnetwerk Nederland (NNN) en deels daarbuiten. In deze gebieden geldt dat ganzen in bepaalde periodes niet verontrust en bejaagd mogen worden.

Bij de inzet van instrumenten vervult de provincie Utrecht de rol van scheidsrechter. Zij bepaalt waar de rustgebieden liggen, houdt in de gaten of de opvangcapaciteit van deze gebieden voldoende groot is en ziet toe op het naleven van de beperkingen die in deze gebieden gelden ten aanzien van het bestrijden van ganzen (provincie Utrecht, 2016b).

Beleidskader Wet natuurbescherming Utrecht 2016; Grauwe gans, kolgans en brandgans

In het beleidskader Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening heeft de provincie het volgende beleid opgenomen over het beheren van de grauwe gans, de kolgans en de brandgans (Provincie Utrecht, 2016a).

Er mag in de provincie alleen ondersteunend afschot ingezet worden indien er sprake is van een kwetsbaar gewas. In het geval dat gewassen geoogst zijn, is dit dus niet meer

toegestaan. Overjarig grasland (grasland dat is ingezaaid of doorgezaaid voor 1 augustus, voorafgaand aan de betreffende winterperiode) wordt niet beschouwd als kwetsbaar gewas. Hetzelfde geldt voor percelen kleiner dan 1,0 ha die zijn ingezaaid of doorgezaaid na 1 augustus. Ook worden niet als kwetsbaar beschouwd: graslandpercelen die zijn ingezaaid als afvanggewas op geogste maispercelen en groenbemesters.

Naast verjaging (bijvoorbeeld door mensen in het veld of honden) zijn, voor zover effectief, ook andere akoestische en visuele middelen toegestaan zoals vlaggen, linten, vogelverschrikkers en het gaskanon. De keuze van de middelen wordt in beginsel overgelaten aan de grondgebruiker. Het dient wel te gaan om middelen die genoemd worden in de Faunaschade Preventiekit, module ganzen BIJ12. Deze dienen zo effectief mogelijk ingezet te worden. In dat verband wordt opgemerkt dat ganzen kunnen wennen aan akoestische en visuele middelen. Het is daarom van groot belang dat middelen afwisselend worden toegepast. Visuele middelen dienen voor een optimale werking regelmatig verplaatst te worden en bij voorkeur worden gecombineerd met akoestische middelen of verjaging in het veld.

Het middel geweer wordt hier niet als akoestisch middel beschouwd. De reden hiervoor is dat er in het veld onduidelijkheid kan ontstaan of dit middel wordt gebruikt als preventief middel of ten behoeve van ondersteunend afschot, bijvoorbeeld indien er wordt geschoten richting een groep van maximaal vijf ganzen. Dit kan een effectieve handhaving van de bepalingen uit deze bijlage belemmeren.

Er mag alleen worden geschoten op vogels die op schadepercelen of direct daaraan grenzende percelen aanwezig zijn of invallen. Dat ganzen invallen is objectief vast te stellen doordat zij niet meer in formatie vliegen, vrijwel stil gaan hangen en de poten uitstrekken. Er mag daarom niet geschoten worden op groepen die alleen maar overvliegen en bovenstaand gedrag niet vertonen.

Ondersteunend afschot is niet toegestaan bij een groep van vijf of minder ganzen. Van groepjes van maximaal vijf ganzen gaat onvoldoende schadedreiging uit om ondersteunend afschot toe te staan. Weliswaar kan een dergelijk groepje ook andere ganzen aantrekken maar dit hoeft de schadebestrijding niet te belemmeren. Indien er meer ganzen invallen is ondersteunend afschot alsnog mogelijk.

Uitgangspunt is dat er in de periode 1 november tot 1 maart alleen verjaging met ondersteunend afschot plaatsvindt, en geen populatiereductie. Hierbij past niet dat er meer ganzen worden geschoten dan strikt noodzakelijk is om de verjaging effectiever te maken. Gelet hierop is er een maximum gesteld aan het aantal ganzen dat per actie mag worden gedood.

Onder actie wordt verstaan: elke individuele verjaagactie van een groep ganzen groter dan vijf exemplaren. Indien de betreffende ganzen zijn verjaagd is de actie afgelopen. Als er later opnieuw een groep ganzen invalt en deze wordt verjaagd, is er sprake van een nieuwe actie.

Een doelstelling van het akkoord was winterrust gedurende de periode 1 november tot 1 maart. Vanaf 1 februari zijn er, naast de trekkende ganzen, ook al broedparen aanwezig. Om een effectieve bestrijding mogelijk te maken en uitvoering te kunnen geven aan gemaakte afspraken is een uitzondering opgenomen op basis waarvan het mogelijk is een ontheffing te verlenen voor het doden van paarvormende grauwe ganzen en brandganzen.

Zoals hierboven aangegeven heeft de vrijstelling tot doel om de ganzen te verjagen op kwetsbare gewassen. Hierbij past niet dat de ganzen met lokmiddelen naar de schadegevoelige percelen worden gelokt. Om deze reden wordt het gebruik van lokmiddelen gedurende de periode 1 november tot 1 maart niet toegestaan. Onder lokmiddelen kunnen worden verstaan: lokganzen (levend, dood of kunstmatig), lokfluiten, elektronische middelen voor geluidnabootsing, etc.

Voor de grauwe gans en de kolgans geldt een vrijstelling van het bezits- en handelsverbod van de wet (artikel 3.2, derde lid), voor de brandgans echter niet. Voor deze soort is voor deze handelingen een ontheffing dus noodzakelijk.

Gelet op het belang van de van ringen en halsbanden voorziene vogels voor verder onderzoek heeft het de voorkeur deze dieren niet te doden. In het geval een dergelijke vogel toch is gedood, dienen de gegevens gemeld te worden. De gegevens kunnen ook via elektronische weg worden doorgegeven. Voor meer informatie hierover kan de website van het Vogeltrekstation geraadpleegd worden.

4.4 Provinciaal beleid Zeeland

Omgevingsvisie Zeeland 2021

In de omgevingsvisie van de provincie Zeeland is het volgende opgenomen over het beheer van ganzen (Provincie Zeeland, 2018, 2021):

Voor het beheer van fauna in Zeeland kan het nodig zijn om uitzonderingen te maken op de wettelijke bescherming van soorten. De Faunabeheereenheid Zeeland is verantwoordelijk voor het opstellen van de faunabeheerplannen. Deze worden door de Gedeputeerde Staten goedgekeurd.

Het aantal ganzen (zowel broedvogels als overwinteraars) is in de provincie Zeeland de afgelopen decennia fors toegenomen. Door deze toename is ook de schade aan landbouwgewassen en natuur in de provincie toegenomen. Het Zeeuws ganzenakkoord (2014) heeft als doel ganzenpopulaties in Zeeland duurzaam in stand te houden op een niveau waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de van nature voorkomende populaties en de risico's die daarmee samenhangen.

De nadruk ligt op het beperken van landbouwschade. Bij bestrijding van schade door onder andere verjagen, nestbehandeling, afschot en vangen moet verontrusting en schade aan andere natuurvoorwaarden zoveel mogelijk worden voorkomen. Om voldoende rust en foerageerplaats te bieden aan trekkende en overwinterende ganzen zijn ganzenrustgebieden aangewezen. In die gebieden worden ganzen niet bestreden. Grondgebruikers kunnen jaarlijks in aanmerking komen voor subsidie voor het nalaten van verjaging van beschermde ganzen in deze gebieden in de periode van 1 november tot 1 april.

Zeeuws ganzenakkoord 2014

In het Zeeuws ganzenakkoord zijn de volgende doelen opgenomen over de ganzenpopulatie (Provincie Zeeland, 2014):

- In 5 jaar terugdringen van schade van standganzen tot het niveau van 2005 voor grauwe ganzen het niveau van 2011 voor brandgans;
- Het planmatig reduceren van de populatie(s) standganzen tot een acceptabel niveau, i.c. de aantallen behorende bij de schade niveaus van 2005 (grauwe gans) en 2011 (brandgans);

- Het planmatig reduceren van populaties Canadese ganzen en exoten tot het schadeniveau nul.

Hierdoor zal:

- Op termijn de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen; en
- Worden voldaan aan de door Nederland aangegane internationale verplichting voor trek ganzen en in Nederland aanwezige trek ganzen.

Aan de hand van deze doelen is beleid opgesteld. Het gaat om het volgende beleid ten aanzien van de ganzenpopulatie:

Beleid voor trek ganzen

Onder deze groep vallen: rietgans, kleine rietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans en rotgans.

(Winter)rust is essentieel voor de duurzame instandhouding van de trek ganzenpopulatie. Daarbuiten is het bieden van rust en ruimte in het vroege voorjaar, de cruciale fase voorafgaand aan de terugtocht naar de broedgebieden, noodzakelijk. Door het bieden van deze rust voldoen provincies aan de Europeesrechtelijke verplichtingen voor bescherming van deze ganzensoorten.

Rotgans, rietgans en kleine rietgans komen alleen als trekvogel voor in Zeeland. Gedurende hun gehele verblijf zijn zij beschermd. Verjaging met ondersteunend afschot op deze soorten vindt dus niet plaats.

Trekkende brand ganzen hadden, gelet op de omvang van de Noordwest-Europese populatie, tot op heden eveneens een bijzondere positie in het beleid. Vooralsnog wordt hier geen verandering in aangebracht. Concreet betekent dit dat er in de periode van 1 november tot 1 mei geen verjaging met ondersteunend afschot plaatsvindt.

Voor het voorkomen van schade geldt het volgende:

- Voor kolgans en grauwe ganzen geldt in de winterperiode (1 november- 15 februari), behoudens verjaging met ondersteunend afschot ter bescherming van kwetsbare gewassen, dat er geen afschot toegestaan is. Tevens zijn verjagingsinspanningen niet verplicht voor het in aanmerking komen voor schadevergoeding. Onder kwetsbare gewassen worden alle te velde staande landbouwgewassen verstaan met uitzondering van overjarig grasland (ingezaaid voor 1 augustus van het betreffende jaar), groenbemestingsgewassen en oogstresten;
- Exoten (nijlgans, Indische gans) mogen met alle wettelijk toegestane middelen worden bestreden. Hetzelfde geldt voor de Canadese gans. Inzet van het geweer is daarbij gewenst;
- De huidige foerageergebieden heten in het vervolg rustgebieden. Deze worden aangewezen door de provincie op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trek ganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren;
- Binnen de rustgebieden is het niet toegestaan trek ganzen opzettelijk te verontrusten ter voorkoming van schade aan gewassen. Dit geldt ook op kwetsbare gewassen. Jacht, beheer en schadebestrijding (inclusief exotenbestrijding) is alleen toegestaan wanneer de trek ganzen niet worden verontrust. Jacht zal daarom alleen plaatsvinden na 12.00 uur en met

inachtneming van een afstand van 500 m tot foeragerende ganzen. Van 1 november tot 1 januari is het toegestaan om van tevoren gepland eenmalig een dag per jachtveld te jagen, van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang. Dit onder de voorwaarde dat deze activiteit binnen het kader van de wildbeheereenheid wordt afgestemd tussen betrokkenen, zodat ook rekening wordt gehouden met de grootte van de gebieden en er niet overall tegelijkertijd gejaagd wordt en afdoende rekening wordt gehouden met de rustfunctie.

Beleid standganzen

Een van de uitgangspunten van dit akkoord is het terugbrengen van de feitelijke (getaxeerde) schade, veroorzaakt door overzomerende standganzen, tot het schadeniveau van respectievelijk 2005 (grauwe gans) en 2011 (brandgans). Deze schadeomvang wordt in dit plan vertaald naar een streefwaarde voor de populatie-omvang, waarmee de uitvoering aan- en bijgestuurd wordt.

- Er worden alleen maatregelen uitgevoerd die worden voorgedragen door de lokale ganzenoverleggen of de faunabeheereenheid;
- Nadruk ligt op het reduceren van landbouwschade, waarbij verontrusting en schade aan overige natuurwaarden zoveel mogelijk voorkomen dient te worden bij de inzet van schade- en populatiereducerende maatregelen;
- De start van populatiereductie van grauwe gans vangt aan op de begindatum van de zomerperiode (15 februari) en die van brandgans op 1 mei. Exoten (nijlgans, Indische gans), Canadese ganzen, soepganzen en hybriden mogen jaarrond bestreden worden. Met de kanttekening dat de rust van trekganzen binnen rustgebieden tot 1 april gegarandeerd moet blijven;
- Bij het treffen van populatiebepurende maatregelen wordt geen principiële voorbehoud voor natuurgebieden gemaakt. Nadruk ligt op het reduceren van schade, waarbij verontrusting en schade aan overige natuurwaarden zoveel mogelijk voorkomen dient te worden bij de inzet van schade- en populatiereducerende maatregelen. Kwetsbare soorten dienen ontzien te worden. Dit kan ook door te differentiëren in ruimte of tijdstip van ingrijpen. Alleen indien instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden door de maatregelen geschaad worden, wordt ingrijpen bij voorbaat uitgesloten. Maatregelen die in een bepaald gebied niet effectief zijn worden daar niet toegepast.

Begrenzing rustgebieden

- Aanwijzing van de rustgebieden vindt plaats op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren;
- De conceptbegrenzing zoals die in het najaar van 2013 is voorgelegd dient daarbij als uitgangspunt. Kleine wijzigingen op basis van reacties vanuit het veld zijn daarbij nog mogelijk;
- Qua oppervlakte geldt de begrenzing uit 2005 als uitgangspunt. Dit betekent dat voor gebiedsbegrenzing een areaal van 7.200 ha landbouwgrond beschikbaar is;
- Formele begrenzing vindt plaats op basis van de subsidieregeling.

Schaderegeling/financiering

- Bij schadetegemoetkomingen wordt aangesloten bij de schaderegelingen van BIJ12. Dit garandeert landelijke uniformiteit;
- Agrariërs binnen een rustgebied krijgen 100% van de getaxeerde schade vergoedt, terugbetaling van het behandelbedrag van € 300 en een extra vergoeding van € 50 per ha. waarop schade is geleden;
- Buiten de rustgebieden geldt voor de winterperiode een schadevergoeding van 95% van de getaxeerde schade;
- Schade veroorzaakt door standganzen in de zomerperiode wordt uitgekeerd conform de door BIJ12 gehanteerde beleidsregels;
- Activiteiten die voortvloeien uit het vangen van ganzen worden bekostigd uit de bestaande provinciale budgetten voor uitvoering van het flora- en faunabeleid en de Faunabeheereenheid.

Monitoring en evaluatie

- Aantalsontwikkelingen van de standganzen worden periodiek (een maal per twee of drie jaar) in beeld gebracht. De overwinterende ganzen worden, als onderdeel van de landelijke watervogeltellingen, jaarlijks geteld. De provincie geeft hiertoe opdracht;
- Reductiemaatregelen en afschot wordt jaarlijks door de FBE gerapporteerd;
- Ontwikkelingen in schadevolumes worden jaarlijks door BIJ12 gerapporteerd;
- Deze afspraken worden uiterlijk na vijf jaar geëvalueerd of zoveel eerder bij gebleken behoefte;
- Nu door invoering van het behandelbedrag schades minder gemeld zullen worden, moeten partijen een methode overeenkomen voor het definiëren van het schadeniveau na 2014.

4.5 Provinciaal beleid Zuid-Holland

Ganzenbeleid

De provincie streeft naar een gezonde balans tussen populaties inheemse ganzensoorten enerzijds en een acceptabel niveau van schade en risico's anderzijds.

De provincie Zuid-Holland neemt het hele jaar door actieve maatregelen om de populatie standganzen in de provincie te verminderen tot een niveau waarop de schade aanvaardbaar is en de populatie onder controle blijft. Zij vindt het daarbij van belang dat alle beschikbare middelen worden ingezet.

Zuid-Holland speelt net als een aantal andere provincies een belangrijke rol in de verantwoordelijkheid voor de bescherming van trekkende ganzen, zoals de grauwe gans, brandgans en kolgans. In de provincie zijn Natura 2000-gebieden aangewezen als rust- en foerageergebieden voor deze ganzen. Deze gebieden zijn aangevuld met ganzenrustgebieden waar de ganzen in de winterperiode met rust worden gelaten.

Nu de populaties van trekkende ganzensoorten de afgelopen twintig jaar aanzienlijk zijn gegroeid, ontstaan er nieuwe uitdagingen. Ook de jaarrond aanwezige standganzen zijn explosief in aantal gegroeid, wat heeft geleid tot aanzienlijke schade aan landbouwgewassen. Ook is er schade aan de natuurlijke vegetatie in Natura 2000-gebieden, zoals rietvegetatie, waardoor zeldzame broedvogelhabitats verdwijnen. Daarnaast vormen de ganzen risico's voor het luchtverkeer en de waterkwaliteit.

Volgens de Omgevingswet hebben Gedeputeerde Staten de verplichting om in sommige gevallen schadetelemoetkoming te bieden voor schade veroorzaakt door in het wild levende en beschermde dieren. In de provincie Zuid-Holland streeft men naar een duurzame instandhouding van de inheemse ganzenpopulaties, waarbij balans wordt gezocht tussen de volgende aspecten:

1. Het behoud van natuurlijke ganzenpopulaties in verhouding tot;
2. de veiligheid en gezondheid van de bevolking;
3. de bescherming van flora en fauna (natuurlijke waarden);
4. schade aan landbouwgewassen, en;
5. de beschikbare financiële middelen voor schadevergoedingen.

Met andere woorden, de provincie streeft ernaar om de ganzenpopulaties in evenwicht te houden met andere belangen, zoals veiligheid, natuurbehoud en de economie, en om passende compensatie te bieden voor eventuele schade die door deze ganzen wordt veroorzaakt (Provincie Zuid-Holland, 2023a).

Maatregelen ganzenrustgebieden

De provincie heeft enkele Natura 2000-gebieden aangewezen als foerageer- en overnachtingsgebieden voor ganzen tijdens de winterperiode. Daarnaast zijn er ganzenrustgebieden gecreëerd. Het doel van deze foerageer- en overnachtingsgebieden is om de schade die ganzen buiten deze gebieden veroorzaken zoveel mogelijk te beperken. Agrariërs die deelnemen aan deze ganzenrustgebieden hebben recht op volledige compensatie voor schade aan hun gewassen, evenals een extra subsidie per hectare beschadigd grasland. Voorwaarde is dat de ganzen tijdens de winterperiode op de deelnemende percelen met rust worden gelaten.

Op dit moment functioneren de ganzenrustgebieden niet optimaal. Tijdens de winter zijn er buiten deze gebieden nog steeds veel ganzen aanwezig, die aanzienlijke schade veroorzaken. Dit komt door verschillende factoren, waaronder het gebrek aan consistente rust binnen de foerageergebieden, de voortdurende groei van sommige ganzenpopulaties en onvoldoende intensieve en consistente inspanningen om ganzen buiten de ganzenrustgebieden te verjagen. De provincie zal daarom een evaluatie uitvoeren van de werking en locaties van de ganzenrustgebieden en, indien nodig, aanpassingen doorvoeren om het systeem effectiever te maken (Provincie Zuid-Holland, 2023b).

De streefstanden voor diersoorten zijn vastgesteld met als basis het niveau van landbouwschade dat als aanvaardbaar wordt beschouwd. Deze streefstanden zijn niet alleen bedoeld om landbouwschade te beperken, maar ook om andere belangen te beschermen, zoals vliegveiligheid, volksgezondheid, en flora en fauna. Op basis van historische gegevens lijkt het zeer waarschijnlijk dat deze belangen voldoende worden beschermd door de streefstanden die zijn afgeleid van de landbouwschade (FBE Zuid-Holland, 2021).

Populatie-ontwikkeling, schade-ontwikkeling en streefstanden

In Zuid-Holland wordt per jaar rond de 1,4 miljoen euro aan schadetelemoetkoming uitgekeerd. De meeste schade wordt veroorzaakt door de grauwe gans (FBE Zuid-Holland, 2021). Tabel 3 geeft de vastgestelde streefstanden van de provincie Zuid-Holland weer.

Tabel 3: Vastgestelde streefstanden voor het aantal stand ganzen in de Provincie Zuid-Holland.

Soort	Streefstand
Brandgans	19.500
Grauwe gans	35.500

Kolgans

200

Exoten (nijlgans en Indische gans)

Zuid-Holland heeft beschreven dat exoten zoals de nijlgans en de Indische gans aangemerkt zijn als standganzen en daarmee buiten de bescherming van trekganzen vallen. Zij kunnen hierdoor in de winterperiode met de wettelijk toegestane middelen worden beheerd, mits de trekganzen daar geen nadelige gevolgen van ondervinden.

Om de inheemse ganzenpopulatie in de provincie duurzaam in stand te houden, is afgesproken dat exoten waaronder de nijlgans en de Indische gans worden bestreden.

Literatuur

- FBE Zuid-Holland. (2021). *Faunabeheerplan-Ganzen-Zuid-Holland-2022-2027*.
- Provincie Flevoland. (2023). *Toekomst voor het nieuwe land. Coalitieakkoord 2023 – 2027*.
- Provincie Noord-Holland. (2014). *Uitvoeringsbeleid Ganzen Noord-Holland*.
- Provincie Noord-Holland. (2023). *Coalitieakkoord 2023-2027 "Verbindend vooruit!"*
- Provincie Utrecht. (2016a). *Beleidskader Wet natuurbescherming Provincie Utrecht*.
- Provincie Utrecht. (2016b). *Natuurvisie Provincie Utrecht. Een plus op natuurbeleid 2.0*.
- Provincie Zeeland. (2014). *Ganzenakkoord*.
- Provincie Zeeland. (2018). *Beleidsnota Natuurwetgeving. Meer prioriteit voor Zeeuwse biodiversiteit*.
- Provincie Zeeland. (2021). *Zeeuwse Omgevingsvisie* .
- Provincie Zuid-Holland. (2023a). *Faunabeheer - Omgevingsbeleid Provincie* .
<https://omgevingsbeleid.zuid-holland.nl/omgevingsvisie/beleidskeuzes/25881c48-994d-4b1c-97c7-e019af2c23c4>
- Provincie Zuid-Holland. (2023b). *Ganzenrustgebieden voor de overwinterende inheemse ganzen - Omgevingsbeleid* . <https://omgevingsbeleid.zuid-holland.nl/omgevingsprogramma/maatregelen/740a40fe-9983-42a2-bdfd-4d7386ce1f8f>